

FRIZE

REVISTĂ LUNARĂ DE LITERATURĂ ȘI CRONICĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAȘOV, Strada de Mijloc No. 24 A.

Exemplarul 4 lei.
Abonamentul 50 lei anual.

Paul Valéry

Poesie

Uimirea sa vie-i,
O gură ce s'adapă
La sânul Poesiei,
Când sfârcul îl scapă.

— O, mamă 'nțelepciune, ce
Lăsaî dulceța ta să-mi treacă,
Prin ce uitare laptele
Din curgere — acum seacă?

De-abia pe pieptu-ți de lumină,
Legat de albe 'mpovărări,
Inima ta de bunuri plină
Mă legăna ca unda unei mări!

De-abia, sub ceru 'ntunecat,
Invins pe frumusețea ta,
Simțeam, bând umbră însetat,
Cum claritatea mă umplea!

Zeu în esența lui redus,
Și'n desfătări,
Cunoașterii supus
A supremei împăcări,

De noaptea pură m'atingeam
Și nu mai știam să mor.
Un fluviu nesfârșit simțeam
Prin toată ființa-mi călător.

Spune-mi din ce deșartă teamă,
Sau umbră de 'nciudat necaz,
Această vână fără seamă
Buzelor mele-a pus zăgaz?

Această-asprime semnul dă
Că sufletu-mi mă dă 'napoi.
Tăcerea 'n zbor de lebădă
Nu mai domnește între noi.

Nemuritoare-ți pleoapă m'a gonit
Din fața propriilor comori
Și, iată, carnea a'mpietrit,
Ce-avu sub corpu-mi gingași fiori!

Eram în ceruri. Mă desparți de ele,
Prin ce nedrept ocol și greu?
Ce vei fi tu fără buzele mele
Și fără dragoste ce voi fi eu?

Dar Isvoru 'n drum tăiat,
Îi răspunse, împlânzit:
— Atât de tare m'ai mușcat
Că inima mea s'a oprit!

Trad. Ștefan Stănescu.

Vladimir Cavarnali

Scrisoare tatei

Acum mi-am spălat fața murdără de cărbuni
Și de pe mâini cojesc bătăturile ciocanului tău.
Câțiva prieteni harnici, istoviți și buni
Mă 'ndeamnă să vestesc rostul meu.

Te îngrijorai să nu mă înfrățesc cu vagabonzii,
Cu oamenii care-și poartă răsvrătirea pe străzi.
Nu te'ndurera, Tată, fiindcă acum, blonzii
Mei prieteni mi-au adus ramuri de brazi.

Știi, din copilărie iubesc și mă'ncânt cu bradul
Cum te 'ncânti și iubești din copilărie ciocanul.
Nu purta deci zăvor pe inimă și nu tânji,
Eu n'am să urăsc și pe nimeni n'oi lovi.

Și spune-i Mamei, Tată, că Valodea e bun —
Și citește cărți bune și are gând bun...
Păstrați pe icoană această petală de trandafir
Și sărutați-o cum o sărută pentru voi, Vladimir.

Niculae Cantonieru

In noaptea minunilor¹⁾

Numărul pensionarilor dela azilul de noapte se mărise — după ce vremea frumoasă până într'un timp a toamnei târzii, îi aruncase pradă vânturilor și ploilor.

În noaptea de 5 Decembrie, zăpada și frigul îi adunase de timpuriu din mijlocul lumii care forfotea după cumpărături. Ochii dilatați de nemâncare se desprinseseră greu depe bunătațile apărute de sticlele galantarelor, ce continuau să li se arate în întuneric, jucându-le fantastic în față. Nici nu se întunecase bine și paturile erau ocupate. Cei care nu avuseseră norocul să pună stăpânire pe scândurile așternute cu rogojini tropăiau pe scări, învâluți în aburul învâlmășit de la intrare. Toți erau tineri și aveau fălcile supte între maxilare puternice, de păreau apostolii unui crez neîmpărțășit. Cu cât timpul trecea, larma asurzitoare creștea. Dinăuntru se vedeau scânteind luminile celor care-și aprindeau țigări și sclipirile focului strecurându-se iscoditoare din soba de zid prin găurile ușii de tinichea.

Îngrijitorul azilului, mic cât un copil, cu fața spână și sbârcită de ani și de mizerie, veni din fundul curții unde-i era locuința, cu o lampă în mână, a cărei flacără se clătina pe garduri și pe ziduri. Lumina despică gloata ca o lamă tăioasă și lampa se ridică tanțoșă pe trepte, ca spre un loc de prestigiu. În urma ei grămada își refăcu blocul compact de granit și asaltul către mirajul dormitorului ce se lumina, reîncepu. Îngrijitorul obișnuit cu astfel de reprezentatii nu se sinchisi, nici nu se grăbi. Își puse tacticos un scaun sub picioarele schiloade și dădu foc lămpii din tavan; pe urmă aprinse și pe cele de pe ziduri, încet parcă ar fi săvârșit un act ceremonial. După ce termină, așeză lampa din mână pe scaunul de lângă sobă, îi micșoră lumina până aproape s'o stingă, pe urmă o mări și ducându-se în mijlocul dormitorului rămase cu mâinile la spate și cu pulpele arcuite în afară, de i-ar fi putut trece cineva printre picioare. Apoi își îndreptă spinarea încovoiată și ridicând capul, inspectă paturile de unde-priviră ochi înspălmântați. Pensionarii care nu adoră miseră până atunci, își vârîră mâinile între genunchi și se pregătiră de somn; unii începură să sforăie.

Cei dela ușă înfricoșați de noaptea care se înnegrea în spatele lor, se agitară tot mai cumplit, împingându-se unul pe altul, ca să apuce loc dincolo de pragul ce avea să-i împartă în două lumi.

Bătrânul îi lasă să se certe mult, până când strivit pe perete, se supără și repezindu-se luă un ciomag din colț începând să amenințe, dar gloata se revoltă și glasuri aspre se ridicară ca o amenințare. În fața pericolului, moșul aruncă ciomagul și înălță o mână lungă și deșirată ca de urangutan. Oamenii îi priviră degetele lungi și noduroase, potolindu-se ca în fața unei binecuvântări. Atunci vocea hodorogită anunță — ca și altădată când înghesuiala era mare — două reprize de odihnă și cei fără adăpost începură să iasă afară, cu capetele trase între umerii ascuțiți ca într'un adăpost, plecând să înfrunte noaptea misterioasă căzută ca o maramă acoperitoare, de taine. În urma lor bătrânul ridică amenințător pumnii și dădu să închidă ușa grea, dar din grămadă se desprinse un bărbat voinic, care-și vârî bocancul mare între prag și ușă. Fața sbârcită se înșenină și după ce omul trecu înăuntru, clanța se prinse în ivăr și zăvoarele căzură cu sgomot.

Lângă îngrijitorul pipernicit, noul venit arăta cât un uriaș. Cu tot gerul, purta numai o vestă, iar mânicile cămășii îi erau ridicate deasupra coatelor. Culoarea ei deabia se distingea înapoia năclăielii ce-o acoperise de mult timp. La gât avea guler răsfrânt, iar lipsa cravatei arăta butonul mare, ce semăna cu un cui bătut în beragată. Nu era bărbierit de mult și părul negru îi îndulcea trăsăturile aspre ale feței, dându-i o candoare de sfânt bizantin. Mergea cu pumnii strânși, mari cât buturugile, lăsându-i să atârne în jos.

Până să se obișnuiască cu mirosul dormitorului, strâmbă de câteva ori din nas, trăgându-se de el cu degete groase.

În drum spre fundul încăperii vru să-și ridice șapca; se răsândi însă, și-o trase mai tare peste ochi. În acest timp aruncă o căuțatură piezișă bătrânului, care se uita la el frângându-și gâtul ca să-i poată citi gândurile pe față.

Erau cunoscuți vechi, clienți de localuri dubioase ce-și mascau intrarea în pivnițe prin biliarde răpănoase, sub care jocurile de noroc nu încetau nici ziua, nici noaptea.

Omul tânăr era Stancu Deșliu cunoscut de toată populația azilurilor și a cafenelelor.

După ce-și plimbă privirile pe toate paturile; începu să mormăie nemulțumit și luminile ochilor îi căzură grele asupra prichindelului de alături. Acesta se feri instinctiv. Stancu îi mângăie capul priete-

¹⁾ Fragment din volumul „Întâmplări omenești“.

nește și se așază pe marginea patului de lângă sobă, în care dormea cineva. Trupul greu atinse picioarele celui culcat, care se sbātu speriat, strângându-se spre cealaltă margine. Deșliu își trânti satisfăcut palmele pe genunchi și după ce-i frecă îndelungat, își repezi cu un bobârnac șapca pe ceafă, iar din buzunarul vestei scoase o țigare de foi, pe care o aprinse dela jar.

Tot timpul privise prin încăpere, cu sclipiri de ură, uitându-se cu necaz la cei care se odihneau. Numai după ce fumul albastru începu să-i iasă pe gură și pe nări, fața i se însenină și privi îngândurat la tovarășul de altădată care, așezat pe podea, aștepta vorba rară a prietenului, pe care nu-l mai auzise de mult.

Intre cei doi oameni începu o convorbire tăinuită, cu șoapte înăbușite ce plutiră monoton în liniștea din odaia somnului. Cel de jos punea întrebări agitate care-i sfârâiau în gât, subliniindu-și cuvintele cu gesturi nervoase. Când răspunsurile plictisite ale lui Deșliu cădeau rar, bătrânul părea foarte mirat de înțelesul lor. Țigarea ajunsese aproape de sfârșit și fumătorul mai trase din ea odată, apoi căscând obosit întinse mucusul tovarășului, pe când el începu să iscodească din nou paturile, parcă ar fi căutat pe cineva. Cuvintele celui de jos deveniră tot mai răsunătoare, amenințând somnul oamenilor, până când Stancu îi închise gura repezindu-i piciorul în piept, după care ispravă se cuibări lângă adormit, întorcând spatele prietenului care-și aduse numaidecât aminte de bătăile încasate altădată. Resemnat, trase și el vreo două fumuri din capătul de țigare, ce-i ardea degetele și după ce se convinse că toți dorm, aruncă rămășița în sobă și adormi numai decât cu capul dat pe spate și cu gura căscată.

Prin vis simți mâna mare a uriașului mângâindu-i scăfârlița și râse fericit ca un copil la vederea îngerilor.

Focul se trecea în sobă încet, iar liniștea se făcea mai adâncă, întreruptă, doar de respirația celor care se odihneau.

Măinile bătătorite de muncă se strecurau inconștient pe sub hainele zdrențuite și acolo astâmpărau pielea mâncată de ploșnițele ce foiau pe ei. Fumul gros al țigărilor consumate decuseară se strânsese gros pe lângă lămpi, ca împrejurul unor miracole și acolo unduia leneș ca niște reptile fenomenale ce se tăvălesc în soare.

Deșliu se răsuci în pat lin și metodic ca o roată angrenată, până ce corpul i se așază cu fața în sus. Scândurile trosniră sub el și ecoul sgomotului îi fiu multă vreme în urechi.

Târziu deschise un ochi și privi cu el de sub

cozorocul șepcii. Mulțumit că află pe bătrân adormit, se uită la vecinul său.

Acesta era îmbrăcat țărănește și în mână ținea o pălărie unuroasă și mototolită. Stancu îl lăvi cu cotul, ca din întâmplare, dar omul nu se deșteptă ci oftă doar întretăiat, chelșănind de câteva ori din gură parcă ar fi mâncat ceva, apoi căzu într'un somn mai greu ca înainte.

Deșliu mișcă atunci mâna dreaptă și degetele butucănoase începură să exploreze abil buzunarele adormitului. Trase afară o batistă la care se uită în zare și văzând că nu prezintă importanță, o așternu cu precauțiune pe fața omului, după care îi scoase din alt buzunar o tabachere de carton, al cărui conținut îl luă cu două degete și-l deșertă în buzunarul de sus al vestei. Când să vâre tabacherea la loc stăpânul ei se suci și Deșliu rămase nemișcat, cu respirația oprită. Apoi explorarea continuă. Cât timp cotrobăi prin hainele omului, trupul îi rămase neclintit ca o stană, numai mâinile i se mișcau din cot, iar degetele se agitau neastâmpărate, ca niște pui de șopârlă. Privirile îi cercetau fosforescent, pornite când dintr'un ochiu, când din al doilea, iar după fiecare sgomot aștepta neclintit, cu mâinile căzute incert alături, mari și inexistente ca două barosuri ce se odihnesc. Convingându-se că vecinul nu mai posedă nimic demn de atenția lui, își duse palmele sub cap și așteptă ca timpul să se scurgă și să-i scurteze existența fără rosturi precise. Toropit de oboseală, începu să se gândească la lucruri ale căror imagini i se conturau tot mai neclare în minte și când somnul era gata să-l stăpânească, tresări înspăimântat și dându-și picioarele jos, se frecă apăsător pe pleoape.

Ajunsese la un punct unde nu mai știa ce să facă. Alături îl chemau scândurile patului în care simțea că va adormi profund, imediat ce-și va lăsa capul pe ele; de afară îl imbia însă noaptea întunecoasă ce lucea pentru el ca un miraj. Privirile i se opriră atunci asupra pălăriei omului de alături. O luă în mână și o cântări, valorând-o ca un cunoscător, apoi și-o potrivi pe cap, când mai pe sprâncenă, când mai spre ceafă. Pălăria îi era mică dar nu se îndură de ea; avea pâsla groasă și marginile îi acopereau ochii, așa cum îi plăcea. Ca s'o lărgească îi rupse căptușeala, din care căzu o hârtie de o sută, lucru ce-l făcu să se învieze dintr'odată. Și-o îndesă bine pe cap, lăsă șapca în loc și porni spre ușă. Simțea cum picioarele se grăbesc fără voia lui. Când trase zăvorul, îngrijitorul se mișcă și Deșliu alergă în noapte cu o teamă vagă după el.

Niculae Cantonieru.

Mihail Chirnoagă

VERIȘOARELE

Scriu aici cu o înfrigurare la care nu mă așteptam. Poate c'ar fi mai bine, totuși, dacă aș părăsi această foaie albă care mă așteaptă lacomă; s'oi închid și să ucid în mine, treptat, clipele acestea la care țin așa de mult, cu o avarie crescândă și voluptuoasă. Pentru farmecul gingășilor acestora, care ar câștiga, ca un parfum păstrat în ascunzătoarea batistei. Cu atât mai mult, cu cât fiecare aducere aminte se impregnează, adâncind noi cute și desvăluind altele, surprinzătoare, ca atunci când afunzi degetul în mătase. Și nu știu dacă nu tocmai aceste ochiuri limpezi și luminoase, nu sunt acele care mă îndeamnă să reiau totul dela început, să întârzii pe fiecare fapt, să-l descui și să-i tulbur afundul, scuturându-l de fructele grele ale surprizelor.

Doriseam vizita aceasta de multă vreme. Întâmplarea însă m'a decis pentru acea vară. Fetele au rămas surprinse când m'au văzut. Le-am ghicit dintr'odată mirarea. În locul copilului, așa cum li se păstrase în amintire, puțin timid în prezența fetelor, dar plin de o grațioasă precocitate în intimitatea în care se refugia, descopereau o tinerețe înflorită în trup și'n ochi, în haine și gesturi, neașteptată. (Mult mai pe urmă, în una din mărturisirile Adei, am aflat că primul ei simțământ în fața mea, a fost conștiința fetelor prin care am trecut odată cu adolescența, șirag naiv de aventuri, care mi-a împregnat un aer diferit, ce nu putea fi interpretat decât prin acea lipsă a virginității, crescând ca o floare scuturată de petale, în ochi.) Cred însă că tot ce aveau a-și consuma, în prezența mea, mirările, s'au lichidat în scurt timp pentru ele. Iată însă că pentru mine, prezența lor nouă, fu de o nebănuită amploare sufletească. Construite din contraste fizice, divergențe și mobilități interioare de dimensiuni diferite, au reușit să-mi creeze o stare de suflet întretăiată de o adâncă mirare, cu greu răsuflet, care m'a încrâncenat deodată total.

Ada se despletise înaltă, în sus, fără nici un contur precis al trupului. O șiruie prelungă și foarte calmă de linii în contururi rotunzite, destăinuind un ireal, dela privirea luminoasă, cerească, până la piciorul, miniatură, în acel pantof de casă, albăstrui, cu moț stufos, imitând capul unui câine pus pe labe.

Avea un păr bogat și neglijent, lăsat ca o pală pe fruntea nu mare, dar foarte palidă, așa cum îl alesese probabil, astă dimineață, palma pieptenului. Două ace diferențiau vâlul unei bucle abea percep-

tibile. (Nu-și făcea părul. Avea câteva bucle foarte largi, care încadrau minunat distincția ei de madonă.) Ochii apropiați, de un cenușiu limpede, ca al părului, dar spălat parcă în apa clară a unei dimineți umbroase, cu un fel de licăr domol. Sprâncenele subțiri și scurte, începând dela rădăcina nasului, alungit și drept, cu nări mari, străvezii, pâl-pâltoare. Gura mai mult prelungă, căci avea un permanent tremur în colțul buzelor, era veșnic roșie, nu roșul sângelui sau al carminului, ci acel ce amintește o mușcătură proaspătă. La prima vedere tot chipul Adei părea lipsit de orice însuflețire, până ce ochiul devenit atent în prezența ei luminoasă, descoperea un vag feminin neîmplinit, o ușoară încordare de senzualism calm, la o temperatură medie, dela licărul ochilor cenușii, până la sângeriul buzelor, o tinerețe făcută cu mâinele într'o împreunare de rugăciune, descărcând-o ca într'un circuit. Era îmbrăcată într'o rochie subțire (toate rochiile ei erau subțiri; și-mi spunea în continuare că nu poate suferi iarna, tocmai fiindcă-i răpește plăcerea imaterială a rochiilor subțiri), ce-i prindea rotunzime fragede, într'o și mai accentuată formele. (În afară de acest indiciu, am mai găsit și altele, impresionabile, pentru a o defini pe Ada, mai târziu și le descopăr încă și acum, rememorând. Spre exemplu nu făcea nici o cursă pe jos. Și fiindcă n'avea bani totdeauna, întrebuința, pe cont deschis, unica trăsură cu cauciucuri din B. Sau: doarme totdeauna cu fața în sus; admirabilă feminătate împlinită în acest fel de somn, ca mijloc de descărcare lentă a unei precoce potențe trupesti.) Pe lângă ea, Lalu (cât mi-e de greu să trec dela una la cealaltă, parcă aș face un salt: îmi strâng întâi amintirile despre Ada și apoi le desfășor pe cele despre Lalu; aceasta necesită un efort nu numai de suflet ci și de timp — cred — câteva secunde), prezenta o micime de păpușă ca pentru jocurile cu tăvăleală ale unor copii. Nu crescuse decât atât cât îi trebuia pentru a se numi o domnișoară mică. Faptul că era grăsuță, plină, a prilejuit Adei altă observație: „știu că Lalu e o fată la modă și totuși din punct de vedere feminin, niciodată n'am simțit, adevărul lucrului acesta“. (Deși și Lalu era frumoasă.) Indiferența ei s'a trădat și altădată și mai ales atunci, în acel moment, fremătătorul, pentru care scriu toate aceste file.

De unde am dedus că purtarea ei intangibilă se datorește în mare parte faptului că n'a întâlnit

niciodată un moment, în viața ei, care s'o sfarme și s'o deschidă până în afundul sufletului ei minunat. Dar contrastul cel mai puternic dintre Ada și Lalu, îl constituia, fără îndolală, aspectul lor fizic. Lalu se prezenta cu o bruneție de cacao, adică un puțin, amestec de cenușiu, la ea fosforescent, dela părul negru mat, la pielea ocre și până la glugile neliniștite ale ochilor. O impulsivitate a întregii înfățișări, o pâlpâire de adulmecare a nărilor, o frustețe țărănească a gâtului și-a umerilor, frați de proporție cu sâni (Ada era mai mare decât Lalu și totuși ai ei abea se simțeau, numai uneori când o ridicam pe brațe și o lăsam în jos, așa ca pe un copil, cum îi plăcea).

Buzele veșnic umezite de vârful limbei sau supte mereu ca să capete o culoare roșie (voia cel puțin să fie ca ale Adei), înfrăgeziau ca două petale de pansea chipul ei voinic. I-am bănuit din prima dată o nerăbdare a fiecărei clipe sufletești. Deacea am fost puțin contrariat, constatând o abținere a ei, pe tot timpul cât am stat în B. Pe urmă abia, mi-am dat seama că totul era făcut pentru a o pune într'o lumină defavorabilă pe Ada, făcând toate serviciile, părând că n'o interesează prezența mea, etc.

Stăteam acum în fața lor, cu tot sufletul mustind; îl pătrunsese fermentul odihnitor, al vinului viitor. După acele clipe de interpătrundere tulbure, totul începu să se limpezească, redevenind iarăși eu, adresându-mă cu politețea nouă a vârstei, Adei, ca și cum Lalu n'ar fi existat:

— Și Dumneata, Domnișoara Ada, cât de mult te-ai schimbat.

*

M'am gândit de multe ori la lucrul acesta. Faptul puținei rudenii și deci dorința de a nu părea exagerat de cochete, le făcea să apară în rochiile de casă, așa cum s'ar fi îmbrăcat dacă n'aș fi fost acolo. Ada în rochii subțiri, de obicei un marchizet albăstrui, Lalu întrebuițând roșul într'o diversitate de combinații, care trăda un spirit aplicativ casnic foarte dezvoltat. Această familiaritate ne convenea de altfel tuturor, fără a o recunoaște verbal. O înțelegere tacită, presimțită doar, sub care se ascundea intenții subconștiente, altele decât acelea de degajare, camaraderie, familiaritate. Fetele treceau la bae prin camera mea, fără să se sinchisească. Rămâneam în urma lor cu cramponarea toată a trupului, peste imagina de festin trupesc, de dincolo, din bae, la un pas doar. Reveneau cu obrazii uzi, după șervet, surâzătoare. La rândul meu, nu voiam să par surprins de intimitatea aceasta dezinvoltă. Ceace îmi dădea un fior prelung, era gândul acelei tinereți, la un braț departe de mine, care se desvăluia cu fiecare gest și fiecare vorbă, cutropitoare. N'aș putea spune că dela început toată activitatea mea spiri-

tuală s'a îndreptat către Ada. Mai ales după ce am descoperit în Lalu perspectivele arzătoare ale unui suflet la un înalt grad de temperatură consumatorie, ce-i dădea aspectul de continuu neastâmpăr, un neastâmpăr abea simțit. Frumusețea ei mustoasă avea însă pecetea unui prea mult, unei depășiri. Deacea preferam o evitare, o glumă sau o scuză. Dar toate acestea avură un sfârșit neașteptat dela care, abia, începe vioara cu sunet vechiu și prelung al celui alt fapt. Intr'o după amiază, cred că a treia sau a patra zi dela sosirea mea, cu un pled și o pernă, am plecat cu Ada în grădină, la umbră. Lalu rămăsese în casă, ocupată ca totdeauna și fără să bănuiască ceva. Și-acel ceas de intimitate sub nuci, a fost atât de bogat în rezonanțe și-atât de scump, încât în afară de orientarea mea definitivă spre misticul Adei, mi-l amintesc și acum șerpuitor prin tot trupul, sub epidermă. Ea se întinsese nestingherită pe pled cu o mână sub cap, desvăluind sub-brațul cu smocul lui de păr auriu, prin care se vedea boarea ușoară a transpirării. Rămăsesem înfiorat, în picioare, neștiind ce trebuie să fac: poate așteptam o invitație cu glasul care să mă captiveze, lângă ispita ei moale, învăluitoare. Dar nu i-am auzit glasul care să ciocănească la poarta înminunării mele. Ea odihnea întinsă complet, cu ochii aproape închiși, cu fața în sus, cuprinsă de o somnolență calmă, adâncă. M'am așezat încet lângă ea, cuprins de un fel de neastâmpăr de a-i atinge mâinele minunate, prelungi, albe, de a-i alinta părul, dat ca întotdeauna pe o parte a frunții, de a mă strânge de dânsa pentru împlinirea unei destinderi, a tuturor mușchilor, întinși ca o praștie.

Prin întredeschiderea subțire a ochilor, urmărea jocul norilor, ghicit printre frunzele nucilor, sau poate mocnirea gândurilor ca niște cărbuni, sub frunte. Am întins mâna spre părul ei încet, apucându-l între degete; atingerea aceia moale, puțin sidefată, m'a înfiorat tot, rămânând nemișcat, gata să plesnesc la primul ei gest de împotrăvire. Dar ea n'a clintit, ca și cum nici n'ar fi simțit atingerea mea. După aceia mi-am lipit toată palma umedă pe rotundul capului și-am alintat înfometat pala de păr, până la ultima buclă. Totul s'a petrecut fără să-mi dau bine seama de ceace fac. Sfârșind, am rămas cu mâna pe părul ei, obosit ce de o încordara fără margini. Atunci i-am simțit ochii grei, până sub frunte, ca un plumb. Întâlnindu-i, s'au scuturat deodată de greutatea aceia cenușie, devenind calmi, umezi și toată ființa ei transpiră dintrodă o bună voe și un zâmbet amplu, al întregului trup. Am presimțit clipa grea, hotărâtoare. M'am ridicat neștiind, dar convins că acum va urma ceva, piatră de hotar pentru tot freamătul din clipa aceia. Se ridicase și ea, aranjându-și rochia. Pe urmă m'a rugat, cu un glas mic, s'o iau în brațe.

(continuare în pag. 8)

Aurel Marin

Terasa piticilor de piatră

Prietenului și poetului Ștefan Stănescu

Stânci arcuiiau zări. Corole albastre, vibrânde
Prin creste înfloreau, nori somnoroși. Aproape
Zimțuind păduri luna efigie. Pe ape
De cer, licăreau nuferi de stele plâpânde.

Desfășuram neliniști în seninătăți. Răsfrângerea
Pașilor mototolind ecoul grav. Nourate,
Turburătoare amintirile în ozon înmuiate
Și repezi ca 'n cochilia melcului strângerea.

Când în urcuș de vis, — inima idolatră —
Am ajuns la terasa piticilor de piatră.
Ce limpezi pașii! Rare, purtând — zvon — clipele,
Pasări — cine știe-le? — fâlfâiau larg aripele.

Greu întunericul.

Apropiat — sub lună ninși —
Le-am vorbit piticilor cu ochi de stea deschși:

Adormiți, dormiți
Somnul de poveste
Să călătoriți
In vis, ca o veste.

Strângeți, încrustați,
— Glorii în domnii —
Grele insomnii,
Nori împurpurați,

Voi pitici albi, mâni de
Liniști impietrite
Și încercuite
In aride pânde.

Văd trecerea voastră
Șerpuind stelară,
Cum vă înfășoară
Liniștea albastră.

Gem cărări sub pași
Mici și jucăuși!
(Strune sub arcuș
De haiduci iabrași!)

Coborînd, urcând
Neîncetat,
Suflet calcinat,
Cu toți și pe rând

Nu ajungeți, cum
Roua 'n ape clare
Adevăratul drum
De înminunare.

Mereu rătăciți
Prin păduri și noapte
Prin păduri de șoapte
Pitici adormiți,

Dar purtați trofeu
Săbii de vânturi,
Magic și greu
Imn de avânturi.

Sgârșiți, cârcotași
Cu cât venin,
Mie citadin
Aprigi poterași!

Cum să vă îndrum
— Pe aripi de scrum
Pe aripi de fum —

Întru surprinderea
Mea'n geana morții,
Cu trena morții
Să-i știți cuprinderea?

Pitici mărmuriți,
Pitici adormiți!

Visez cu voi
Și port greoi,
Prin aspre seri
Aspre tăceri.

Pavel Nedelcu

Strofe.

Când sfâșiat de spaime i-afișul alb al lunii
In seara răvășită pe tample și pe zări,
Pădurile tristeții în suflet sună funii
De cer — uzat de stele, de vast și de crispări.

Tăcerile atârnă la porțile cetății
Precum la geamuri pleoape de storuri și pustiu,
Cu orele pe umăr m'adun singurătății
Și agrafa nopții-o clatin cu mâna — și o scriu.

Dumitru Cosma

Prescripții.

Dacă ai boală neagră, gura
Să nu primească cuminecătura.
Inchide tare ochii vii
De orice să-i previi.

Măinile ce nu ți-au născocit frumuseți
Arde-le și dă-le alte feți.
Dacă 'n mers scheletul scoate svon.
Drăcească doctorie să-ți dea'n somn.

Teodor Scarlat

Zig-zag

tăcerea ingenunchiată
în această singurătate
e logodnica ucisă în câmpul serii?

o, mărgelile risipite în grădina oceanului
se rostogolesc
ca o simfonie de colori
în pictura acestei nedumeriri
și biciul stelelor
te mână ca pe o flacăra vrăjită
din scorburile ochilor mei goi

adună-ți pașii pierduți în urmă:
cineva te pândește la colțul nopții.

Numai înnaltele
Singurătăți
Clădesc cetăți
Sfârâmă altele.

Din dor grimat
Ca o pecingine
Nasc laurat,
Scurs de funingine.

Și vă las sus
Înrourați,
Zeificați
De un intrus.

Aurel Marin

Alexandru Călinescu

Țărm dobrogean

Te-am zăvorit în mine, drum dobrogean: senin;
Cu cerul prins în pleoape, cu mori de vânt pornite
Să-adulmece lumină. Sub sălcii despletite
Iși potriviau copiii cununi din flori de in.

La Jurilofca — veseli — pescarii aduceau
Tot aurul din ape să-l pună'n cherhanale....
Era pe țărm o fată cu șorț și cu sandale,
Ce'nșirua mărgelile și ochi-i umezeau.

O barcă 'și mișca pânza: cum luneca pe Razelm
— Tot croșetând dantelă ce se topea în soare —
A sărutat „Portița“ și s'a pierdut în mare...

Și azi îi văd vintreaua când fruntea 'n mâni mi-o razem.

In suflet amintirea-i ca floarea 'ntr'un pahar...
Pe unde violete, albi, pescărușii serii
Pluteau cu somnu'n pleoape. Din palmele tăcerii
Târziu — a plâns stea mică pe-o casă de pescar.

Ștefan Baciu

Elegie pentru vara lui 1933.

Ne-am întâlnit ochii prin oglinzile aceluiaș aer deschis
Din această alee creșteau băncile, și din bănci trupurile ca flori
Peste peisagiul acesta de culori cu miros închis
Cuvintele s'au lovit de muzici ca steaua polară de zori.

Am trecut peste trupul pământului brutali și bisători
Cu pași sinuciși în pantofi și în zile albe cum hârtia
Ne-am înfipt unghiile în dureri, și gândul în flori
Și am oprit sborul nostalgic pe planta verii: păpădia.

In această crustă vâscoasă de copac nemișcat
Ne-am săpat singulara prietenie ce ne-a bătut piroane în gând.

Și astăzi caligrafiez în amintirea aceluiaș anotimp plecat
Peste prietenia noastră izvorită din suflete de lacuri, tremurând.

(Mi-a mărturisit cu un licăr al ochilor, un licăr metalic și cald, că la exercițiile de gimnastică, fetele obișnuiau să repete până la extenuare mișcarea aceasta).

S'a așezat pe brațe. Și-am ridicat-o fără nici o greutate până deasupra capului. Ii auzeam râsul calm, dar cuprins de nu știu ce înfiorare dulce, rochia îmi atinge obrazul și mijlocul trupului ei, purtătorul fructului copt, era deasupra capului. Și deodată i-am dat drumul vertiginos, părul i-a fâlfâit ca o flamură și trupul ei mi-a venit aproape, înfășurându-mă caldă, fremătătoare. I-am simțit atunci speriat, tot trupul subțire și cald, toată tremurarea lui nefirească și sănii îmbobocind roditori sub marchizetel subțire.

A fost o clipă de spaimă mare, cu tot sufletul în echilibrul greu al unei uriașe bucurii, cu mâinile și trupul ca niște viori, în care gestul ei mlădiat, trezise un acord profund. Am stat așa două clipe, poate mai multe, fără să ne dăm seama, amețiți. Știu însă că atunci când s'a deslipit de lângă mine, am simțit irevocabilul acestei clipe: toată neliniștea și neastâmpărul se orientase hotărâtor, căpătase sens și miez plin.

(Doamne! Cum strâng clipa aceasta, cu avaria cea mai meschină, cum o șlefuesc ca pe o piatră și cum capătă pe fiecare ceas, altă nuanță mai adâncă, mai ademenitoare. Și nu știu dacă gestul acesta n'a avut pentru ea semnificația dăruirii adolescente, poate unica luminoasă, veritabilă, în acel freamăt al trupului, de spasm.) Din tot ce-a urmat în ziua aceia, nu-mi mai amintesc decât, că a vrut să culeagă nuci și că pentru aceasta trebuia s'o ridic în sus. Ii înconjuram pulpele cu brațele, îi simțeam șoldul râvnic, pulpele calde și stăteam sub farmecul trupului ei minunat, respirându-l cu ochii închiși ca pe o floare, cum afunzi obrazul în mijlocul cu polen al petalelor. N'am dat nici o atenție, nici Ada și nici eu, faptului că am fost surprinși în jocul nostru de Lalu. Ea venise în fugă din casă și avea obrații roșii, în cât n'am știut să-i deosebesc surpriza.

Tot timpul cât a stat Lalu cu noi am fost cuminiți, liniștiți, ronțâind miezul crud al nucilor. Până când, îndreptându-mă spre Ada și luându-i firească mâna, am spus:

— Mergem în casă?

La care răspunsul lui Lalu a venit, devorat vădit de o enervare cruntă:

— Trebuie să mergeți; e noapte de acum. Ați stat trei ore. Pe drum am încercat să mă apropiu de ea, dar mi-a răspuns silnic și evident răscolită:

— Lasă-mă! (Și apoi) Eu dacă vreau sunt înaintea voastră în casă. Și o luă la fugă, repede cu un pas foarte mărunț. Ii oferisem mijlocul de a scăpa de un chin.

*

Toate celelalte întâmplări, nu mai prezentau altă semnificație față de aceea, unică, a unui vârtej

de câte ori mă apropiam de Ada. Căutăm liniștea nu numai pentru a mă răstigni, odihnind, ci și pentru taina cu răsuflet adânc, care mă învăluia de câte ori mă opream cu gândul la ea. Sentimentul meu cel mai exact, era al unei nerăbdări. Tocmai deaceia impasibilitatea Adei mă îngrozea mai mult ca orice, o impasibilitate vădită chiar atunci când trupul se afla în fluidul unei mișcări, parcă orice gest, orice popas, ar fi fost lipsit de un suport sufletesc, care să-l justifice. Din contră, în acel timp Lalu suferea de o amploare crescândă a sufletului. Fiecare gest împlinea pe jumătate tumultul interior, fiecare mișcare se îngreună de suflet, ca aripele fluturilor, cu polen. Și totuși nimic nu mă reținea în Lalu. Nici ochii mari, nici părul negru și nici măcar sufletul ei prezent în fiecare pas, din contra, căutam sub greul acelor tulburări, mobilul care le determina. Știam acum că toată activitatea ei se acăța de gândul că Ada trebuia pusă într-o lumină defavorabilă și toate acestea erau făcute cu o siguranță a gesturilor, care la oricare alta m'ar fi umplut de admirație. Deseori încercăm să leg o conversație. Ii simțeam imediat vertigiul sufletului. Din acel moment totul devenea certitudinea, pentru mine, a unei eșuări lamentabile, cum se întâmpla de altfel întotdeauna, de câte ori reușeam o conversație pe un timp mai îndelungat. Dar deseori o părăseam. Mi-era groază de sufletul ei vârtos și nu găseam nici o rotiță care să mă angreneze în mobilitatea lui clocotitoare. Toate convorbirile cu Lalu îmi lăseau impresia unei sufocări și a unei neputințe. Amândouă mă îngrozeau deopotrivă. Toată imaginația se claustra subit. Plecem atunci cu Ada în grădină. Știam că va veni. Venea pentru că vroia să știe ce facem acolo și fiindcă nu putea răbda chinul de a ne ști împreună, singuri. Imobilitatea și liniștea rece a Adei, constituiau de altfel bune paravane. Deaceia rămâneam lângă ea, cu dragul unei împăcări a trupului, care se împlinea numai în preajma ei. Tăceam. Dar din toți numai Ada își păstra siguranța. Lalu se crampona cu furie de neputința ei, căci vedea clar că între noi nu puteau exista relații fătife. Ceace era, era un joc ascuns. Deaceia ne privea cu fruntea încordată. Iar eu eram cu sufletul ca un stup, căruia cineva i-a închis ieșirea.

*

N'am vorbit de Miluca pentru că n'a prezentat nici o însemnătate până acum. Am văzut-o chiar de a doua zi dela sosirea mea în oraș. Era o fată cu un păr blond, (il spăla cu un săpun colorant) mică și'n afară de ochi cu o figură foarte comună. Nimic care să rețină. Ce deosebire dela aerul absent, domnesc, de pură marmoră sufletească al Adei, până la verva aglomerată a Milucăi și până la mobilitatea ochilor negri, mici, când ascunși într-o nostalgică ceață, când clari și atunci isbitor de încărcăți de o pasiune mare! Câtă diferență dela părul cenușiu, cu

valurile prelungi ale buclelor și până la părul strălucitor și plin de sevă a Milucăi; Și apoi unduerea Adei! Mersul de leagăn, rar și prelung, cu trupul ca o tulpină. Și apoi rochia subțire și sâni fierbinți, da, fierbinți (ii știu, atunci, abia pâlپând, nedesfăcuți pentru mugurul dragostei, împlinite pe zdrobirea unei piept bărbătesc. (Cu câtă tristețe, imagina aceasta a devenit o obsesie; și nu-i numai aici pe hârtia aceasta obsesia ei albă. Căci nu e femeie pe care s'o întâlnesc și pe care să n'o compar defavorabil cu Ada. Mi-a devenit principiu de viață!)

Miluca a prins suflu și dintr'odată atât de apropiată de mine, cu altă ocazie. Am mers la o serată de familie. (Lalu avea o admirabilă rochie de roșu cu negru și a fost pentru prima dată, când am putut să fiu sincer în fața ei. A fost aerul virgin, nou, de prospețime, al înfățișării ei?) Am dansat toată seara cu o pasiune pe care nu puteam s'o înăbuș. Intr'un timp m'am retras cu Miluca în grădină. Singuri. Lipită neașteptat de mine. M'a chestionat despre dragoste, mi-a povestit aventurile ei (cu o sinceritate perversă, care mă făcea să tremur) și printre toate mi-a cerut un sfat, rețetă la o nouă dragoste, care eșua. Am exagerat răspunsul, dându-i o amplasare colorată senzual, dar cu termeni medicali. (Așa i-am spus că virginitatea a rămas încă pentru burghezii căsătoriei, chezașia adevăratei nevinovății, ceace din punctul de vedere al sufletului e o mare eroare și altele.) Am făcut mult haz de gluma cu o beșicuță cu sânge propriu spartă pe cearșaful patului nupțial și-am ajuns așa de departe, încât m'a rugat să-i pun mâna pe sâni, să văd dacă sunt pâlپători (așa îi spusese cineva că trebuie să fie sâni unei femei.) Ne-am întors încordați ferindu-ne de a relua primul dans. La întoarcere ne-am urcat toți patru într'o trăsură. Lalu s'a așezat în față. Ada în stânga și Miluca mi s'a așezat nestânjenită pe genunchi. Tot drumul, amândoi, am fost de o veselie, în direct contrast cu ursuzlăcul lui Lalu și împietrirea Adei. Dar oare, cum de m'am putut înșela? Privirile acelea filtrate, trupul răscolinindu-se, de câte ori Miluca îmi lua cascheta și la adăpostul ei mă sărută, spunând:

— Știi ce impresie ai făcut lui Gabi?

Sau:

— Nu uita ca te-a invitat Aurora la ceai!

Și înfășurat toată mocnirea ei, trădată de licărul ochilor, când mi-am luat noapte bună dela ea, cu o mână moale, stearpă. Pe tot drumul, însă, n'am fost în stare să deosebesc nimic. Totul se adunase împrejurul aceluia joc nebunatic al Milucăi, răpindu-mi cu totul atenția. Dându-ne jos din trăsură (era târziu și Miluca a rămas să doarmă la fete, ceace m'a făcut să mă înfior), am apucat-o de sub braț găsindu-i

sânii elastici, fără sutien, calzi. Am fost o clipă amețit. M'a trezit însă brațul ei înșinuant și glasul fericit:

— Ce zici?

Preliminariile somnului s'au desfășurat în liniște. Am auzit șoșoteala fetelor dincolo, încă multă vreme, neîmpăcându-se. Pe urmă a fost o liniște îmbrățișând cu disperare întunericul. Atunci mi s'au desfăcut în cheeturile și-mi simțeam mădularele treze. Eram obosit. O simțeam aceasta adânc; însă prezența atâtor emoții, Miluca înșinuantă cu șoldul mic lângă pulpa mea, tot jocul ei ascuns cu cascheta, buzele reci și sâni mici în pumnii mei, toate se împlântau sub pleoape și'n gând, răsvrătitoare.

Imi aminteam ca de ceva lateral capul frânt al Adei, în jos și pe-o parte, din când în când răsucirea trupului, atunci când arcul rece al buzelor Milucăi, mă săruta, la adăpost. Și totul devenea din nou fad, lipsit de sens, când glasul mic și diavolesc răsuna în urechi:

— Ce zici?

Ridicam brațul sus. Sgâlțaiam întunericul. Și pe deasupra tuturor presimțeam furtuna unei clipe hotărâtoare. Și întunericul tot mai greu! Numai în dreptul geamului o pată de noapte umbrită, a întunericului mai alb, de afară.

Deodată, (tot întunericul a trosnit ca sub o prăbușire grea) ușa s'a deschis încet, prelung, ca un oftat reținut. Am stat nemișcat cu mâna peste plapomă, așteptând sfârșitul, care, știam, nu va întârzia. Intr'un fel sau altul. Tot trupul se încordase, săgetat de nemișcare, cu ochii căscați în gol, cu urechile așuind, gata să se încarce de podoaba glasului, care va spune lângă mine:

— Fă-mi loc, am venit!

După aceia a fost o liniște grea, lungă. Apoi doi pași și iar un popas. Alți pași, aproape, tot mal aproape, o strecurare de stafie în densitatea întunericului și un popas mai lung, nesfârșit, plin de ezitări, în care presimțeam momentul, când va trebui să mă ridic și să spun cu glasul uscat de patimă:

— Haide!

Dar n'a mai fost nici o mișcare. S'a auzit un oftat, apoi pași ușori, parcă mai aproape, dar numai iluzia a fost, Doamne, Dumnezeu, căci profilându-se pe fața mai alburie a geamului, odihni în cadrul ei, chipul obosit al Adei, câteva clipe.

Pendulau monoton secunde.

Poate le aștepta ca pe niște boabe de aur, poate sufletul ei s'a aplecat peste ora aceasta de noapte, ca să-i adune toată pulberea în adâncul ochilor.

Și apoi iarăși ușa, încet, oftând și mai prelung, definitiv.

Mihail Chirnoagă

C R O N I C A

Chenar

Vladimir Cavarnali

Premiul Fundațiilor Regale pentru poezie a în-cununat între alții și pe basarabeanul Vladimir Cavarnali.

Noi, care îi cunoaștem poezia și sufletul, vream să însemnăm câteva fugare rânduri de prietenie și elogi.

Pentru că niciodată nu ne-a cerut acest lucru. Și desigur că, după citirea acestor șiruri ne va sosi neîntârziat o mustrare: dece ați făcut-o?

Există în bolgrădeanul firav, Cavarnali, un sbucium de vieață neînchipuit de bogată, tumultuoasă.

Poezia sa e o desfășurare primitivă de sentimente, pe o claviatură nouă de miresme tari. E o legănare a vieții, a adolescenței, o neîncetată căutare de frumuseți.

Fiece slovă e scrisă cu tot sufletul, fărâmițat mei pentru hulubii gândului. Cu tot sufletul fărâmițat dar în fiece parte cu puterea totului.

Și l-am văzut cum giuvaergerea slovele.

Un faur care a găsit aur în sgură și-l adună cu grijă.

Cine va putea să redea atât de desăvârșit nostalgia din poemele lui? Cine frumusețea clipelor de aplecare pe tomuri grele, românești și rusești, de aplecare peste freamătul gândurilor?

Poezia lui Vladimir Cavarnali e o poezie simplă, deși autorul ei este un meșteșugar, un stup de dorințe care se cer înfăptuite cu inimă.

li așteptăm volumul pentru o prezentare definitivă.

a. m.

Ion Călugăru: Don Juan Cocoșatul. Roman; Editura „Naționala-Ciornei“.

„Pablo era născut privitor“ (pag. 86). Iată cheia care descue lacătul la înțelegerea eroului Dlui Ion Călugăru. Toată cartea se reduce la nevoia de a privi, o frenezie a privitului, lucru ce implică variație, mediuri noi, ca prilej de satisfacții sufletești. De aici toată tehnica romanului, o tehnică de film sau de tablouri trăitoare prin ele înșile, ce se articulează pe măduva unică a psihologiei Cocoșatului, rezumată în fraza dintâi a acestei cronice.

Cele 17 capitole cuprind fapte și oameni cu care nu te întâlnești de prea multe ori. Fiecare tablou adaugă lumina lui pentru lămurirea acestui frământat erou de carte, Pablo Ghilgal. Fiecare tablou aduce material inedit de suflet (totuși un suflet înrudit printr-o trăsătură puternică de erotism și straniu, totdeauna), material anume pregătit pentru experiențele la fel de stranii și erotice ale eroului.

Nu scapă, uneori chiar e evidentă, introducerea în roman a anumitor personaje, o introducere cu ață albă (amintesc pe acea a lui Niță Mânăscută și altele), ca și cum autorul ar mărturisi: mai aduc acum pe cutare și pe cutare.

Construit din contradicții, iubitor de aventură carnală până la nesaț, datorită unei isterii explicabile psihanalitic, Pablo Ghilgal (altădată Peretz) își poartă tristețea tăvălită în bucurie și petreceri prin cenușa zilelor până când îl aflăm în ultima pagină pe pragul pe care l-am ghicit de când l-am întrevăzut destinul.

Ceiace reține în psihologia acestui cocoșat, cu toată înfățișarea lui veselă, e o adâncă tristețe, un pesimism sfâșietor, aflat ca o drojdie la fundul fiecărui fapt, fiecărei aventuri. Dotat cu o senzibilitate extremă (e explicabil, căci prezența cocoșei dealungul anilor, lângă o inteligență nativă, l-a ascuțit până la freamăt), el îi suferă consecințele. Iată ce mărturișește: „dar ca să fiu pedepsit m'am născut cu simțuri ascuțite, ca să gust din plin amarul și gustându-l din plin, să știu să-l gust“. (Era o pasiune în fiecare experiență, atrăgătoare mai mult cu fiecare alta nouă), de unde și caracterul de trăire, de autentic, al întregii cărți, lucru care-l integrează pe Dl Ion Călugăru definitiv în pleiada creatorilor frământați de autenticitate bazată pe experiență.

Alături de Pablo și poate urmărind un efect de contrast, Alexandru Tapu poartă destinele mediocrității și deci a unui optimism sănătos. În goană după viciu, cei doi prieteni găsesc în Alexandru Lăpușeanu, un exemplu victorios, iar Dl Călugăru ocazia de a contura cel mai viabil personaj din întreg romanul și singurul poate de roman, cu adevărat.

Cartea abundă de personaje stranii. Toate sunt mânate de un același destin tragic, cu rădăcinile într'un erotism viciat.

Toate acestea având în vedere caracterul autentic al trăirii tuturor (căci ce element îndeamnă mai mult la o prezență a ta totdeauna, decât erotismul cu apele-i tulburi?).

Mulțumim Dlui Călugăru pentru stilul aerisit, în fraze scurte, de ritm accelerat, cece amintește de cealaltă tehnică mai largă a romanului și mai ales simplu.

Credem însă în nereușita acestei cărți, cu toată noutatea Cocoșatului în romanul românesc. Căci impresia definitivă, care se degajează ca un abur, după terminarea lecturii, este aceea a unui imens material neprelucrat. Bănuim prezența unui ochiu personal și puternic, care a acumulat cu o pasiune neîntrecută și cu o optică specială. (Minus câteva dioptrii.)

Și observația rămâne valabilă numai dacă Dl Ion Călugăru n'a vrut să împământenească la noi experiențele Dlor André Malraux sau Dr. Destouche, acele ale unor cărți pline de trăire intensă, fără început și fără sfârșit, bloc de viață smulț și plasat între două scoarțe.

Deși, s'ar părea că Pablo Ghilgal prezintă o continuitate cu un scop definit. (Adevărat, totuși Cocoșatul singur n'ar justifica prin prezența lui existența a 300 pagini.)

Mihail Chirnoagă.

„Iconar“.

Pecetea acestui tittu a apărut în munții Bucovinei, ca altădată zimbrul moldovean în pădurile ei dese.

Dumnezeu desfundă butoalele cu minunatul vin al sufletului, pentru mirările noastre mărunte și pentru ochii noștri, care se vor tot mai luminați. Cărui zeu slujesc tinerii cernăuțeni, zeu cu aurul coarnelor înfipt în zăpada luminii și printre fluturii stelelor?

Faptele acestea ale tinereții, mărturisesc crezul unui suflet care se cere întregit. Adunați sub icoana scrisului, pumnul de tineri cu inimile arse de-o veșnică sete, au înfipt steagul faptului împlinit, cu un curaj și o dezinvoltură pe care n'o putem aprecia decât în lumina biruinței. Iată că mugurul alb al anului trecut, se desface în pragul acestui an ca o floare cu multiple petale și cu miezul mustos, ca al unei tinereți din care se vor adăpa albinele văduhului.

Căci programul editurii „Iconar“ este pur și simplu extraordinar. Tulpina vie care rodise 10 cărți de poeme, 4 de proză și 1 de ideologie, anul trecut, anunță pentru anul acesta o activitate care o va umple, cum soarele și pământul adânc umplu brațele prunilor cu fructele brumării și mustoase.

Entuziasmul care se degajă din programul editurii „Iconar“, covârșește spiritul critic. Unei asemenea activități trebuie să i te alături cu generozitatea de care îți este capabilă tinerețea.

Apreciem nemăsurat activitatea „Iconar“-ului și însemnăm această aici cu laude pentru Domnii Mircea Streinul și Iulian Vesper.

Vă suntem prieteni, frați bucovineni, pentru tot ce va trebui să însemne leatul acestei vârste, pe care ne străduim s'o strângem, voi acolo, noi aici, năzuind cu petalele sufletului spre aceiași albastră înălțare.

m. c.

Rememorări.

Ion Păun-Pincio

„Ca mâini, pe urma ta, uitarea'a crește,—
Ușor, ca liniștea de fulgi, când ninge“...

I. P. P.

Românul e prin definiție uituc!

Un destin ingrat rostogolește bolovanii uitării peste candelile sufletelor stinse prematur. Vremea — cu pumnii doldora — aruncă, icnind prăfuiți în svârcolirea șerpilor gândurilor. Visurile se ofilesc, filele — scrumite — se sfărâmă sub degete... lacrimile mucesc în batiste... anotimpurile se succed cu aceeași uniformitate înnebunitoare... anii se scutură — câinește — prin veac... Și... Un punct himalayan proptit pe vederi...

Cine-și mai aduce aminte în vremurile acestea de neurasterizant politicianism mizgos și sremător de neputință — de Ion Păun-Pincio? Cine?

Și totuși, pe la sfârșitul jumătății a doua a veacului trecut, Ion Păun era *un nume*.

Sfios și discret, n'a bătut toba sunătoare a reclamei, în crucea drumurilor cu zilele și nopțile. Posesor al unei modestii împinse până la exces, a turnat, liniștit, în versuri — de tonalitate minoră — gândurile și dorurile cari-i frigeau insul lăuntric.

Ion Păun-Pincio: poetul jalei frunzelor arse de toamnă.

Deschid volumul îngrijit și editat de G. Diamandi în 1911 — „Versuri-Proză-Scrisori“ — și silabisesc, cu ochii încețoșați:

„Și tot mai viu, mai lămurit se 'nseamnă,
În plînsul singurătății de toamnă,
Adîncă mîhnire a vieții ce moare...
E-o agonie de visuri de vară,
E un suspin lung de vesteadă floare —
În galbenul șes — în mîndre răzoare“.
(Toamnă).

Sau, — zîmbet prin plîns:
„Mai picură-mi și tu o slovă, două —
Că prea le lași în sama mea pe toate,
Și mi s'a rupt surtucul tot, — în coate,
De cînd tot scriu că-mi ninge și-mi tot plouă“.
(Scrie-mi mîndro...)

Și amărăciunea de-a nu fi fost înțeles și-o cânta mulcom și trist, ca un drumeț într'un amurg de toamnă, cu sufletul greu de prăbușirea zărilor:

Văzând c'o lacrimă n'ai smuls nicăeri,
De propriul tău plîns te îndoști... și prinzi
În taină-a te jeli de vechile dureri
Și negrei morți, cu vremea tu sufletul ți-l vinzi“...
(Spre vad)

„Bietul Iancu“ a murit tînăr: 26 de ani, — cu plămânii zdrențuiți de oftică.

S'au împlinit 38 de ani de la ștergerea dintre vii a lui Ion Păun-Pincio — la 30 Decembrie.

Insemn o întrebare: Nu s'ar putea mai puțină uitare, mai puțină?

Pavel Nedelcu.

Oltea I. Nistor: „Spre Orient“, Edit. Iconar, Cernăuți.

Intr'un scurt cuvânt înainte, de prezentare, întâlnim aceiași emoție caldă și reținută de care sînt infuzate paginile de peregrinări ale doamnei Oltea I. Nistor.

„Nu am altă vină, spune d-sa — cu floarea albă a modestiei la butoniera gândului — decât de a fi aruncat pe hîrtie câteva impresii fugare, prinse în goana trenului sau în repeziciunea unei excursii grăbite“.

Doamna Oltea I. Nistor posedă un creion simplu, obiectiv. Incepînd „Spre Orient“, cu voe, fără voe te încurci în meandrele cărții și participi astfel la o excursie caleidoscopică, — mirifică uneori, alteori obositoare prin sărăcia peisagiului.

Găsești aici o îmbinare măestrită de imagini locale cu amintiri literare ori istorice, în însemnări fugare dar plastice.

Cartea „Spre Orient“ e calea cea mai pitorească pe care ochiul cititorului a parcurs-o în ultima vreme. Și e surprinzător faptul că acest ghid (cum nu vrea să-i zică autoarea) nu a trecut prin mâna tuturor cărturarilor. E aceasta o carte scrisă simplu, adevărat, dar ce bogății de notații caracteristice aduce și ce emoție străbate filă de filă!

Autoarea călătorește cu cele mai moderne mijloace (începând cu: piciorul) și notează totul cu un ascuțit spirit de observație.

Localitățile se înșiră dealungul parcursului ca tomurile alese sub mâna cărturarului, fiecare cu vieța sa, fiecare cu povestea sa.

Unele pagini sunt impregnate într-atât de personalitatea autoarei încât capătă însușiri de documente sufletești. Și sânt poate cele mai frumoase pagini ale cărții de față.

Citiți d. p. Beyrouthul, Damasc (Bazarele), Erusalimul ori Via Dolorosa. Cităm: „În fața portului, căutăm cu ochii o gară corespunzătoare cu mărimea orașului. (Beyrouth) Mare ne-a fost mirarea când șoferul ne-a oprit în plină stradă, sub un coperiș de tablă. Pe două șini, în mijlocul străzii, un tren minuscul apără... și un adevărat „Beyrouth-Express“ porni cu noi, după trei bătăi de clopot, printre hamali, mașini și vânzători de portocale...

„Un pușchiu de vreo șase ani reuși să ajungă din goană trenul și să-mi arunce pe geam un mănunchi de narcize galbene și parfumate. Zâmbi apoi cu toți dinții lui albi la piastrul lucios ce-l primi în schimb“.

Aș vrea să se înțeleagă, din șirurile pe care le-am scris că doamna Oltea I. Nistor a pus mult suflet în fugarele însemnări de drum. Și, să mai citim câteva rânduri împreună:

„În mijlocul unei alei, o fată arabă se apropia de noi cu pași rari, cumpătați și siguri. Pe părul ei negru și pieptănat lins, purta un coș plin de fructe, pe care soarele de apus le prefăcuse în jar. Picioarele ei sculpturale și brațele ce susțineau coșul, încolăcite în jurul capului, păreau niște șerpi de bronz, înfierați de groase și lucioase brățări de argint. Cu expresia nobilă și cu zâmbetul plin de superioritate ce flutura de pe buzele ei sensuale, această arătare ce se mișca în plin amurg, printre pomii îndoiți de rod, constituia cea mai perfectă personificare a Palestinei de azi“.

Concluziunile sunt de prisos.

a. m.

Note.

— D. Nicolae Cantonieru a tipărit volumul de nuvele „Întâmplări omenești“, panopticum de amărăciuni și renunțări.

O caldă umanitate umple paginile și sufletele.

— D. Em. Cioran a fost premiat de Fundațiile Regale. D-sa are o mare ușurință de asimilare dar îi lipsește ponderea necesară.

Totuși eseurile pe care le publică sânt printre cele mai bune, putând sta alături de ale d. Petru Manoliu.

— „Viața literară“ ne dă rezultatul concursului de sonete. Subliniem frumusețea deosebită din „Panoplii“ (sânt versuri de un puternic freamăt interior) și colaborarea întotdeauna slabă a provincialilor.

— La Focșani va apărea, în curând, „Cartea cu vibrări“ a colaboratorului nostru, poetul Pavel Nedelcu.

— Ziarul „Credința“ încrustează slovele câtorva pene de talent. Și e un ziar vioi.

E un mare merit în vremea când aproape toate gazetele sânt anchilozate.

— Romanul d-lui B. Iordan „Normaliștii“ a adus acestui autentic scriitor aprecierile presei de pretutindeni. Nu se găsește o mare editură care să retipărească această carte de talent?

— În articolele din ultima vreme d. Em. Cioran, luat de un flux de cuvinte (nu de idei) are atâtea aberații încât nu mai știm ce să credem.

(Recomandăm cititorilor „Problematica etică în Germania“, articol tipărit în „Vremea“ din 4 Februar 1934.) Sperăm c'o să găsească în Germania pedagogul care să-l scoată din incertitudinii și utopii, printr'o aducere la un echilibru spiritual.

— Nu mai întâlnim nicăiri scrisul rar al d. Aurel Lambrino. Îi rugăm, dacă întâmplător ne citește revista, să colaboreze.

— Ziarul „Vremea“, prin cronicile d-lui Pompiliu Constantinescu, prin literatura și notele mărunte din fiecare număr, ar trebui citită cu glas tare scriitorilor din provincie. Pentru că mulți scriu acum întocmai cum se scria cu douăzeci de ani în urmă. Și „Vremea“ e la dispoziția oricui și risipește talent doar pentru 5 lei.

— Tot scriitorii din provincie se agită adesea că nu-s înțeleși. Cauza e alta: n'au talent. Că abundă și'n București floarea înnoțită a diletantismului sterp, e adevărat. Dar de ce se acuză? De ce nu se demonstrează prin „scris“?

— Revista noastră apelează la toate condeele înmuiate în iscusință și sinceritate pentru colaborare.

— Din lipsă de spațiu, am amânat pentru numărul viitor celelalte articole primite.

— Căutăm corespondenți pentru desfacerea revistei în toate orașele din țară.

— A apărut în București cea mai bună revistă românească de literatură, „Convorbiri literare“. Ceeace ni se părea imposibil iată realizat. Vechile „Convorbiri“ sânt scaldate în aiasma scrisului celui mai frământat, celui mai lucid al epocii noastre. Scriitorii români sunt serioși, nu numai idealști.

În întâia inscripție pe Frizele inimilor noastre însemnăm cea mai de seamă carte, întâiul număr din anul 67 al „Convorbirilor literare“.

— Primim la redacție nr. 3—4 din „Litere“, revistă tinerescă de frondă literară.

„Plaiuri săcelene“ au reapărut slab.

— D. Vladimir Cavarnali a publicat în revista „Timpul nostru“, schița „Alioșa Barin“ în care mediul rusesc este prins cu deosebită vigoare.

— De romanul d-rei Erastia Peretz nu se va scrie nimic în revista noastră.

— Volumul de poeme „Intrebare de stele“ al d-lui Victor Stoe descue noi porți de tristeți, sânt dorinți, neliniști și întristări în nuanțe rar întâlnite. Vom reveni.

— D. Geo Bogza ne-a dăruit în „Lumea petrolului“ (Vremea. 4 II. 1934). nu un reportaj, ci una din cele mai bune pagini scrise în ultimul timp.

— Dl Anton Holban e obsedat de două idei: a morții și a muzicii. Și nu pierde nici o ocazie de a selăuda cu ele, ca poli ai sbuciumului D-sale proustian.

— Desenele lui N. Cristea sânt supărător de stereotipe și tendențioase.

— „Terasa piticilor de piatră“ a d-lui Aurel Marin, publicată în acest număr, face parte din volumul „Poeme“ ce va apărea în editura „Iconar“ din Cernăuți.

— Cine primește acest număr se consideră abonată.

**Revista apare la Brașov, sub conducerea D-lor Nicolae Cantonieru, Mih. Chirnoagă și Aurel Marin.
Red. și Adm. Str. de Mijloc 24 A. — Un exemplar Lei 4. — Abonamentul pe un an: Lei 50.**